

Universitätsbibliothek Wuppertal

Orationvm Marci Tvl. Ciceronis

Accesserunt breues animaduersiones ex doctissimorum hominum
commentariis, quibus ita loci permulti explicantur, vt vulgo receptæ
lectionis vbique ratio habeatur

Cicero, Marcus Tullius

Lvgdvni, 1586

Oratio XLVII: In M. Antonium Philippica quinta

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-343](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-343)

IN M. ANTONIVM P. B.
PHILIPPICA

QVINTA.

ORATIO XLVII.

N I H I L umquam longius bis Kalen. Ian. mihi
uisum est, patres cōscripti: quod quidem intel-
legebam per hos dies unicuique uestrum uide-
ri. qui enim bellum cum rep. gerunt, hunc
diem non expectabant. nos autem tum, cum maxime con-
silio uestro subuenire communi saluti oporteret, in sena-
tum non uocabamur. Sed querelam praeceptorum dierum
sustulit oratio consulum: qui ita locuti sunt, ut magis ex-
optatae Kal. Ian. quam serae esse uideantur. Atque ut oratio
consulum animum meum erexit, speraque attulit non modo
salutis conseruandae, uerum etiam dignitatis pristinae recu-
perandae sic me perturbasset eius sententia. qui primus ro-
gatus est, nisi uestrae uirtuti, constantiaeque considerem. Hic
enim dies uobis, patres conscripti, illuxit: haec potestas data
est, ut quantum uirtutis, quantum constantiae, quantum
grauitatis in huius ordinis consilio esset, populo Rom. de-
clarare possētis. Recordamini, qui dies nudius tertius deci-
mus fuerit, quantus cōsensus uestrū, quanta uirtus, quanta
constantia: quantam sitis à populo Rom. laudem, quantam
gloriam consecuti. Atque illo die, P. C. ea constitūistis, ut uobis
nihil iam sit integrū, nisi aut honesta pax, aut bellum
necessarium. Pacem uult M. Antonius? arma deponat: ro-
get;

BBB 3

get;

get, deprecetur. neminem a quietem reperiet, quam me: cui:
 dum se civibus impiis comendat, inimicus esse, quam ami-
 cus maluit. nihil est profecto, quod dari possit bellum ge-
 P. 125. renti: erit fortasse aliquid, quod concedi possit roganti. Le-
 gatos vero ad eum mittere, de quo gravissimum iudicium
 nudius tertius de cimus fecistis, non iam levis atis est, sed (ut,
 quod sentio, dicam) dementia. Primum enim eos duces lau-
 daveritis, qui contra illum privato consilio bellum suscep-
 sent: deinde milites veteranos, qui, cum ab Antonio in colo-
 nias essent deducti, illius beneficio libertatem populi Rom.
 anteposuerunt. Quid legio Martia? quid quarta? cur lau-
 dantur? si enim consulem suum reliquerunt, vituperanda
 sunt: si inimicum reip. iure laudantur. At qui, cum consules
 nondum haberetis, decrevistis, & ut de premiis militum,
 & de honoribus imperatorum primo quoque tempore re-
 ferretur. Placet eodem tempore premia constituere iis, qui
 contra Antonium arma ceperint, & legatos ad Antonium
 mittere? ut iam pudendum sit, honestiora esse decreta le-
 gionum, quam senatus. siquidem legiones decreverunt se-
 natum defendere contra M. Antonium: senatus decernit le-
 gatos ad Antonium. utrum hoc est confirmare militum ani-
 mos, an debilitare virtutem? hoc dies duodecim perfecerunt,
 ut, quem nemo praeter Cotylam invictus sit, qui defenderet,
 is habeat iam patronos etiam consulares? Qui utinam om-
 nes ante me sententiam rogarentur. quamquam suspicor,
 quid dicturi sunt quidam eorum, qui post me rogabuntur.
 facilius contradicerem, si quid videretur. est enim opinio,
 decreturum aliquem M. Antonio illam ultimam Galliam,
 quam Plancus obtinet. Quid est aliud, quam ad bellum ci-
 vile hosti arma largiri? primum nervos belli pecuniam in-
 finita, qua nunc eget; deinde equitatum, quantum vellet
 equi

equitatum dico? dubitabit, credo, gentes barbaras secum
 adducere. hoc qui nō uidet, excors: qui, cum uidet, decernit, P. B.
 impius. Tu cinem sceleratum, & perditum, Gallorum, &
 Germanorum exercitu, pecunia, peditatu, equitatu, copijs
 instrues: nulla istæ excusationes sunt. Meus amicus est: sit
 patriæ prius. Meus cognatus: an potest cognatio propior
 ulla esse, quam patriæ, in qua parentes etiam cōtinentur?
 Mibi pecuniā attribuit: cupio uidere, qui id audeat dicere.
 Quid autem agatur, cum aperuero, facile erit statuere, quā
 sententiā dicatis, aut quam sequamini.* Agitur, utriū M.
 Antonio facultas detur opprimendæ reipub. cædis faciendæ
 bonorum, diripiendæ urbis, agrorum suis latronibus* cō-
 donandi, populum Rom. seruitute opprimendi: an horum
 nihil facere ei liceat. dubitate quid agatis. At non cadunt
 hæc in Antonium. hoc ne Coryla quidem dicere auderet.
 quid enim in eum nō cadit, qui, cuius acta se defendere di-
 cit, eius eas leges peruertit, quas maxime laudare potera-
 mus? Ille paludes siccare uoluit: hic omnem Italiam mode-
 rato homini L. Antonio diuidendam dedit. quid hæc legem
 populus Rom. accepit? quid? per auspicia ferri potuit? sed
 *augur uerecundus sine collegis de auspicijs. quāquam illa
 auspicia non egent interpretatione. Ioue enim tonante, cum
 populo agi non esse fas, quis ignorat? Tribuni plebis
 tulerunt de prouincijs contra acta Cæsaris, ille biennium,
 hic sexennium: num etiam hanc legem populus Rom. acce-
 pit? quid? promulgata fuit? quid? nonne ante lata, quam
 scripta? nonne ante factum uidimus, quam futurum quis-
 quam est suspicatus? ubi lex Cæcilia, & Didia? ubi promul-
 gatio, trinundinum? ubi pœna recentis lege Iunia, & Lici-
 niæ? possuntne hæc leges rata esse sine interitu legum reli-
 quarum? eccui potestas in forum insinuandi fuit? quæ porro

P. 196.

illa tonitrua! qua tempestas! ut, si auspicia M. Antonium non mouerent, sustinere eum, aut ferre potuisse tantam uim tempestatis, imbris, ac turbinum, mirum uideretur. quam legem igitur se augur dicit tulisse, non modo, tonante Ioue, sed prope caelesti clamore prohibente, hanc dubitabit contra auspicia latam confiteri? quid? quod cum eo collega tulit, quem ipse fecit sua nuatiatione uitiosum, nihilne ad auspicia bonus augur arbitratus est pertinere? Sed auspicioꝝ nos fortasse erimus interpretes, qui sumus eius collega. num ergo etiam armorum interpretes quaerimus? primum omnes fori aditus ita septi, ut, etiamsi nemo obstarer armatus, tamen, nisi septis reuulsis, introiri in forum nullo modo posset. sic uero erant disposita praesidia, ut, quomodo aditus urbe prohibentur, ita castellis, & * operibus ab ingressione fori populum, tribunosque pleb. propulsari uideres. Quibus de causis eas leges, quas M. Antonius tulisse dicitur, omnes censeo per uim, & contra auspicia latas, iisque legibus populum non teneri. Si quam legem de actis Caesaris confirmandis, deue dictatura in perpetuum tollenda, deue coloniis in agros deducendis tulisse M. Antonius dicitur, easdem leges de integro, ut populum teneant, saluis auspicijs, ferri placet. Quamuis enim res bonas uitiose, per uimque tulerit; tamen haec leges non sunt habendae: omnisque audacia gladiatoris amentis auctoritate nostra repudianda est. illa uero dissipatio pecuniae publicae ferenda nullo modo est, per quam septies millies falsis perscriptionibus, donationibusque auerit: ut portenti simile uideatur, tantam pecuniam populi Romani tam breui tempore perire potuisse. Quid? illi immanes questus? ferendi ne, quos M. Antonij tota exhausit domus? de-

P. B.

creta

creta falsa uendebat: regna, ciuitates, immunitates in as, accepta pecunia, inebat incidi. hæc se ex commentarijs Casaris, quorum ipse auctor erat, agere dicebat. calebant in interiore ædium parte totius reipubl. mundina: mulier sibi felicior, quam uiris, auctionem prouinciarum, regnorumque faciebat. restituebantur exules, quasi lege, sine lege. quæ nisi auctoritate senatus rescinduntur, quoniam ingressi in spem reipublicæ recuperanda sumus, imago nulla liberæ ciuitatis relinquetur. Neque solum commentarijs commentitijs, chirorg, aphisque uenalibus innumerabilis pecunia congesta in illam domum est, cum, quæ uendebat Antonius, ea se ex actis Casaris agere diceret: sed senatus etiam consulta, pecunia accepta, falsa referebat: syngraphæ obsignabantur: senatusconsulta numquam facta ad ararium deferebantur. Huius turpitudinis testes erant etiam extræ nationes. Fœdera interea facta: regna data populi, prouinciæque liberatæ: earumque rerum falsa tabula, gemente populo Rom. toto Capitolio figebantur. Quibus rebus tanta pecunia una in domo coarctata est: ut, si hoc genus in unum redigatur, non sit pecunia populo Ro. defutura. legem etiam iudicariam tulit, homo castus, atque integer iudiciorum, & iuris auctor, in quo nos sefellit, antesignanos, & manipulares, & alaudas iudices se constituisse dicebat. at ille legit aleatores, legit exsules, legit Græcos. O concessum iudicium præclarum! o dignitatem consilij admirandam! lauet animus apud consilium illud pro reo dicere. Cydam Crentensem, portentum in sula, hominem audacissimum, & perditissimum, sed fac non esse: num Latine scit? num est ex iudicum genere, P. 197. & forma? num, quod maximum est, leges nostras, more sue nouissimæ deniq; homines? est enim uobis Creta notior, quâ

Roma Cyda. Delectus autem, & notatio iudicum etiam in nostris ciuibus haberi solet. Gortynium uero iudicem quis nouit? aut quis nosse potuit? Nam Lysiadem Atheniensem pleriq; nouimus: est enim Phædri philosophi nobilis filius: homo præterea festiuus, ut ei cum M. Curio confessore eodem, & collusore facillime possit conuenire. quæro igitur, si Lysia des citatus iudex non responderit, excuseturq; Areopagites esse, nec debere eodem tempore Romæ, & Athenis res iudicare: accipietne excusationem is, qui quæstioni præerit, Græculi iudicis, modo palliati, modo togati? an Atheniensium antiquissimas leges negliget? Qui porro ille cōfessus, dii boni? Cretensis iudex, isq; nequissimus. quem ad hunc reus alleget? quomodo accedat? dura natio est. at Athenienses misericordes. puto ne Curium quidem esse crudelem, qui periculum fortunæ quotidie faciat. Sunt itē lecti iudices, qui fortasse excusabuntur: habent enim legitimam excusationem, exsiliij causa solum uertisse, nec esse postea restitutos. hos ille demens iudices legisset, horum nomina ad ærarium detulisset, his magnam partem reipublicæ credidisset: si ullam speciem reipublicæ cogitauisset? Atque ego de notis iudicibus dixi: quos minus nostis, nolui nominare. saltatores, citharistas, totum denique commessationis Antoniana chorum in tertiam decuriam iudicum scitote esse collectum. En causam, cur lex tam egregia, tamq; præclara, maximo imbri, tēpestate, uentis, procellis, turbinibus, inter fulmina, & tonitrua ferretur, ut eos iudices haberemus, quos hospites habere nemo uelit.

P. B. scelerum magnitudo, conscientia malefactorum, direptio eius pecunie, cuius ratio in æde Opis confecta est, hanc tertiam decuriã excogitauit, nec ante turpes iudices quæsti, quã honestis iudicibus nocentiũ salus desperata est. Sed

illud os, illam impuritatem cœni fuisse, ut hos iudices legere auderet, quorum lectione duplex imprimeretur reip. dedecus: unum, quod tam turpes iudices essent; alterum, quod patefactum cogniturus esset, quam multos in ciuitate turpes haberemus. Hanc ego, & reliquas eiusmodi leges, etiamsi sine uis, saluis auspicijs, essent rogatae, censerem tamen abrogandas: nunc uero cur abrogandas censeâ, quas iudico non rogatas? An illa non grauissimis ignominijs, monumentisq; huius ordinis ad posteritatis memoriâ sunt notâda, quod unus M. Antonius in hac urbe post cõditâ urbem palâ secû habuerit armatos? quod neq; reges nostri fecerûnt, neq; ij, qui regibus exactis, regnû occupare uoluerûnt. Cinnâ memini, uidi Syllâ, modo Cæsarem: hi enim tres post ciuitatem à L. Bruto liberatam plus potuerunt, quam uniuersa respub. non possum affirmare nullis eos stipatos fuisse: hoc dico, nec multis, & occultis. At hanc pestem agmẽ armatorû sequebatur: Cladius, Mustela, Tiro, gladios ostentantes, sui similes greges ducebant per forum: certum agminis locum tenebant barbari sagitarij, cum autem erat uentum ad adem Concordiæ, gradus complebantur: lectica collocabantur: non quod ille scuta occulta esse uellet, sed ne familiares, si scuta ipsi ferrent, laborarent. Illud uero teterimum non modo auditu, sed etiam aspectu, in cella Concordiæ collocari armatos, latrones, sicarios: de templo carcerem fieri: opertis ualuis Concordiæ, cum inter subsellia senatus uersarentur latrones, patres conscriptos sententias dicere. Huc etiam nisi uenirem, Kalend. Septemb. fabros se missurum, & domum meam disturbaturum esse dixit. Magna res, credo, agebatur, de supplicatione referebatur. ueni postridie: ipse non uenit, locutus sum de republica minus equidem libere, quam mea consuetudo; liberius tamen,

quam

quam periculi mina postulabant, At ille homo uehemens
 & uolentus, qui hanc consuetudinem libere dicendi ex-
 cluderet (fecerat enim hoc idem maxima cū laude L. P. so-
 xxx. diebus ante) inimicitias mihi denuntiauit: adesse in
 senatu iussit ad XII. Kalend. Octobris. ipse* inter ea se-
 ptemdecim dies de me in Tibertino Scipionis declamita-
 uit, suum querens. hac enim ei caussa esse solet declamādi.
 Cum is dies, quo me adesse iusserat, uenisset, tum uero ag-
 mine quadrato in eadem Concordiā, uenit, atq; in me ab-
 sentem orationem ex ore impurissimo euomuit. quo die, si
 per amicos mihi cupienti in senatum uenire licuisset, cadis
 initium fecisset à me. sic enim statuerat. cum autem semel
 gladium scelere imbuisset, nulla res ei finem cædendi, nisi
 defatigatio, & satietas, attulisset. Etenim aderat L. frater
 gladiator Asiaticus: qui myrmillo Mylasis depugnarat,
 sanguinem nostrum siciebat, suum in illa gladiatoria pu-
 gna multum profuderat. hic pecunias nostras æstimabat.
 possessiones notabat & urbanas, & rusticas: huius mēdici-
 tas auiditate coniuncta in fortunas nostras imminebat: di-
 uidebat agros quibus, & quos uolebat: nullus ad tus erat
 priuato, nulla æquitatis deprecatio: tantum quisque habe-
 bat possessor, quantum reliquerat diuisor Antonius. Quas
 quamquam, si leges irritas feceritis, rata esse non possunt,
 tamen separatim suo nomine notanda censeo: iudicandum
 P. B. que nullos septēuiros fuisse: nihil placere ratum esse, quod
 egissent, aut quod ab iis actū diceretur. M. uero Antonium
 quis est, qui ciuem possit iudicare potius, quā teterrimum,
 & crudelissimum hostem: qui pro æde Castoris sedens, au-
 diente populo Romano, dixerit, ni si uictorem, uicturum
 neminem? Num putatis, P. C. dixisse eum minacius, quam
 facturum fuisse? Quid uero, quod in concione dicere
 ausus

ausus est se, cum magistratu abisset, ad urbem futurum cum exercitu, introiturum quotiescumq; uellet? quid erat aliud, nisi denuntiare populo Rom. seruitutem? Quod autem eius iter Brundisium? quæ festinatio? quæ spes? nisi ut ad urbem, uel in urbem potius exercitum maximum adduceret? qui autem delectus centurionum? quæ effrenatio impotentis animi? Cum eius promissis legiones fortissimæ reclamassent, domum ad se uenire iussit centuriones, quos bene de repub. sentire cognouerat. eosq; ante pedes suos, uxorisque suæ, quam secum grauis imperator ad exercitum duxerat, iugulari coegit. Quo animo hunc censeis futurum in nos, quos oderat, cum in eos, quos nunquam uiderat, tam crudelis fuisset? & quam auidum in pecuniis locupletium, qui pauperum sanguinem concupisset? quorum ipsorum bona, quantumcumq; erant, statim suis comiibus, compotibusq; descripsit. Atque ille furens infesta iam patriæ signa Brundisio inferebat: cum Caesar deorum immortalium beneficio diuini animi, ingenij, consilij magnitudine, quamquã sua sponte, eximiaq; uirtute, tamen approbatione auctoritatis meæ, colonias patris adiit: ueteranos milites conuocauit: paucis diebus exercitum fecit, incitatos latronis impetus retardaui. Postea uero quam legio Martia ducte præstantissimum uidit, nihil egit aliud, nisi ut aliquando liberi essemus. quã est imitata quarta legio. Quo ille nuntio audito, cum senatum uocasset, adhibuissetq; consularem, qui sua sententia C. Casarem iudicaret, repente concidit. Post autem neque sacrificiis solennibus factis, neque uotis nuncupatis, nõ profectus est, sed profugit paludatus: at quod in prouinciã firmissimorum, & fortissimorum ciuium: qui illum, ne si ita quidem uenisset, ut nullum bellum inferret, ferre potuissent, impotentem, iracundum, contumeliosum,

su

superbum, semper poscentem, semper rapientem, semper e-
 brium. At ille, cuius ne pacatam quidē nequitia quāquam
 ferre posset, bellum intulit provincia Gallia: cum sedet
 Mutinam, firmissimam, & splendidissimā populi Ro. colo-
 niam: oppugnat D. Brutum imperatorē, consulem designa-
 tum, ciuem non sibi, sed nobis, & reip. natum. ergo Annibal
 hostis, cuius Antonius? quid ille fecit hostiliter, quod hic
 non aut fecerit, aut faciat, moliat, & cogiet? totum iter
 Antoniorum quid habuit, nisi depopulationes, vastationes,
 caedes, rapinas? quae non faciebat, Annibal, qui multa ad
 usum reseruabat. At ij, qui in horā uiuerent, non modo de
 fortunis, & de bonis ciuium, sed ne de utilitate quidem sua
 cogitauerunt. Ad hunc (dij boni) legatos mitti placet? no-
 runt isti homines formam reipub. iura belli, exempla ma-
 iorum? cogitant, quid populi Ro. maiestas, quid senatus se-
 ueritas postulet? Legatos decernis: si ut depreceris, con-
 temnet: si ut imperes, non audiet. denique quamuis seuera
 legatis mandata dederimus, nomen ipsum legatorum hūc,
 quem uidemus, restinguet ardorem municipiorum: atque
 Italiae franget animos. ut ornittam hęc, quae magna sunt,
 certe ista legatio moram, & tarditatē afferet bello. quam
 uis dicant, quod quosdam audio dicturos, Legati profici-
 scantur, bellum nihilominus paretur: tamen legatorum no-
 men ipsum, & animos molliet, & belli celeritatem mor-
 abitur. Minimis momentis, P. C. maxime inclinationes tem-
 porum fiunt, cum in omni casu reip. tum in bello, & ma-
 xime civili, quod opinione plerumque, & fama gubernat-
 ur. nemo quaeret quibuscum mandatis legatos miserimus:
 nomen ipsum legationis ultro missa timoris esse signum
 uidebitur, recedat à Mutina: desinat oppugnare Brutum:
 decedat ex Gallia: non est uerbis rogandus: cogendus est
 armis.

P. B.

cei .v.

armis. Non enim ad Annibalem mittimus, ut a Sagunto
 recedat: ad quem miserat olim senatus P. Valerium Flac-
 cum, & Q. Bebium Tampilum: qui, si Annibal non pa-
 reret, Carthaginem ire iussi sunt. nostros legatos, quo iu-
 bebimus ire, si non paruerit Antonius? ad nostrum ciuem
 mittimus, ne imperatorem, ne coloniã populi Ro. oppugnet.
 Itane uero? hoc per legatos rogandus est? quid interest per
 deos immortales, utrum hanc urbem oppugnet, an huius
 urbis propugnaculum, coloniãque populi Rom. praesidi-
 j causa collocatam? Belli Punici secundi, quod contra ma-
 iores nostros Annibal gessit. causa fuit Sagunti oppu-
 gnatio. recte ad eum legati missi. mittebantur ad Pœnum,
 mittebantur pro Annibalis hostibus, nostris socijs. Quid
 similem tãdem? nos ad ciuem mittimus, ne imperatorẽ po-
 puli Romani, ne exercitum, ne coloniã circumfedeat, ne
 oppugnet, ne agros depopuletur, ne sit hostis? Age, si pa-
 ruerit, hoc ciue uti aut uolumus, aut possumus? Ante diem
 XIII. Kalend. Ian. decretis uestris eum concidistis: consti-
 tuistis, ut hæc ad uos, Kalend. Ian. referrentur, quæ reserri
 uidetis de honoribus, & premijs bene de rep. meritorum,
 & merentium: quorum principem iudicauistis eum, qui
 fuit, C. Cæsarem, qui M. Antonij impetus nefarios ab urbe
 in Galliam uertit: deinde milites ueteranos, qui primi Cæ-
 sarem secuti sunt: tum illas caelestes, diuinasque legiones Mar-
 tiam, & Quartam cõprobanistis, quibus, cū consulem suũ
 non modo reliquissent, sed bello etiam persequebantur, hon-
 ores, & premia spondidistis: eodemque die, D. Bruti præ-
 stantissimi ciuis edicto allato, atque proposito, factum eius
 collaudauistis: quodque, ille bellum priuato consilio suscep-
 rat, id uos auctoritate publica comprobastis. Quid igitur
 illo die aliud egistis, nisi ut re hostem iudicaretis
 Anto

P. 200.

Antonium? his uestris decretis aut ille nos aequo animo
 aspicere poterit, aut nos illum sine dolore summo uidebitis?
 Excluserit illum a republica, distraxit, segregauit non solum
 scelus illius, sed etiam, ut mihi uidetur, fortuna quaedam
 reipublicae, qui si legatis paruerit, Romamque redierit, num
 quando perditis ciuibus uexillum, quo concurrant, de futu-
 rum putatis? Sed hoc minus uereor. sunt alia, quae magis ti-
 meam, & cogitem. numquam parebit ille legatis noui ho-
 minis insaniam, arrogantiam: noui perdita consilia ami-
 corum, quibus ille est deditus. Lucius quidem frater eius,
 ut pote qui peregre depugnarit, familiam ducit. sit per se
 ipse sanus, quod numquam erit, per hos esse ei tamen non
 licebit. teretur interea tempus, belli apparatus refrigescet.
 unde est adhuc bellum, nisi ex retardatione, & mora? ut
 primum post discessum latronis, uel potius, desperatam fis-
 gam, libere senatus haberi potuit, semper flagitauit, ut co-
 uocaremur. quo die primum conuocati sumus, cum desi-
 gnati consules non adessent, uici sententia mea maximo ue-
 stro consensu fundamenta reipublicae, seuius omnino, quam
 decuit (nec enim ante potui) sed tamen, si ex eo tempore dies
 nullus intermissus esset, bellum profecto nullum habere-
 mus omne malum nascens facile opprimitur: inueteratum
 sit plerumque robustius. Sed tum expectabantur Kalen-
 dae Ian. fortasse non recte. Verum praeterita omittamus.
 etiamne hanc moram afferemus, dum proficiscantur lega-
 ti, dum reuertantur? quorum expectatio dubitationem bel-
 li offert: bello autem dubio, quod potest studium esse dele-
 ctus? Quamobrem, P. C. legatorum mentionem nullam ce-
 seo faciendam: rem administrandam arbitror sine ulla
 mora, & confestim gerendam: tumultum, censo decer-
 ni, iustitiam edici, saga sumi dico oportere, delectum
 habere

haberi, sublati uacationibus in urbe, & in Italia, præter Galliam, tota. Quæ si erunt facta, opinio ipsa, & fama uestræ seueritatis obruet scelerati gladiatoris amētiam, sentiet sibi bellum cum populo Rom. esse susceptum: experietur consentientis senatus nervos, atq; uires. nam nūc quidem partium contentionem esse dicitur. quarum partium alteri uicti sunt, alteri sunt e medijs C. Cæsaris partibus. nisi forte Cæsaris partes a Pansa, & Hircio consulibus, & a filio C. Cæsaris oppugnari putamus. Hoc uero bellum non ex dissensione partium, sed ex nefaria spe perditissimorum ciuium excitatum: quibus bona, fortuna, eq; nostræ notata sunt, & iam ad cuiusq; opinionem distributa. Legi epistolam Antonij, quam ad quædam septemuirum capitalem hominem collegam suum miserat.

P. 201.

QUID CONCUPISCAS, TV VIDERIS: QVOD CONCUPIVERIS, CERTE HABEBIS. En, ad quem legatos mittamus, cui bellum moremur inferre, qui ne fortis quidem fortunas nostras destinauit: sed libidini cuiusq; nos ita addixit, ut ne sibi quidem quidquam integram, quod non alicui promissum iam sit, reliquerit. cum hoc, P. C. bello, bello, inquam, certandum est, idq; confestim. legatorum tarditas repudianda est. Quapropter, ne multa nobis quotidie decernenda sint, consulibus totam remp. commendandam censeo, hisque permittendum, ut remp. defendant, provideantq; ne quid respub. detrimenti accipiat: censeoq; ut is, qui in exercitu Antonij sunt, ne sit ea res frandi, si ante Kal. Feb. ab eo discesserint. Hæc si censueritis, patres conscripti, breui tempore libertatem popu Romani, auctoritateque uestram recuperabitis: sin autem lenius ageritis, tamen eadem, sed fortasse serius decernetis. De respub. quoad retulistis, satis decreuisse uideo.

honoribus: de quibus deinceps intelligo esse dicendum. Sed qui ordo in sententijs rogandis seruari solet, eundem tenebo in uiris fortibus honorandis. A Bruto igitur consule designato more maiorum capiamus exordium: cuius, ut superiora omittā, quæ sunt maxima illa quidem, sed adhuc hominum magis iudicijs, quam publice laudata: quibus suā uerbis eius laudes huius ipsius temporis consequi possumus: neque enim ullam mercedem tāta uirtus prater hanc laudis, gloriæque desiderat. quæ etiam si careat, tamen sit seipsa contenta, atque in memoria gratiorum ciuium, tamquam in luce posita letetur. laus igitur iudicijs, testimonijsq; nostri tribuenda Bruto est. Quamobrem his uerbis, P. C.

P. B. senatusconsultum faciendum censeo: CVM D. Brutus imperator, COS. designatus, prouinciam Galliam in senatus, populique Rom. potestate teneat, cumque exercitum tantū tam breui tempore, summo studio municipiorum, coloniarumq; prouinciæ Gallia optime de repub. merita, merentisq; conscripserit, compararit: id eum recte, & ordine, exq; repub. fecisse: idque D. Bruti præstantissimum meritum in reipub. senatui populoque Rom. gratum esse, & fore. itaq; senatum, populumq; Rom. existimare, D. Bruti imp. COS. designati opera, cōsilio, uirtute, incredibiliq; studio, & consensu prouinciæ Gallia, reip, difficillimo tempore esse subuentum. Huic tanto merito Bruti, P. C. tantog; in reip. beneficio, quis est tantus honos, qui non debeat? nam, si M. Antonio patuisset Gallia; si, oppressis municipijs, & colonijs imparatis, in illam ultimam Galliam penetrare potuisset, quantum reip. terror impenderet! dubitaret, credo, homo amentissimus, atque omnibus cōsilijs præceptis, & deuijs, non solum cum exercitu si. o. sed etiam cum cuncta immanitate barbaria bellum inferre nobis, ut eius furor ēne Alp

Alpium quidem muro cohibere possemus. Hæc igitur habenda gratia est D. Bruto, qui illum, nondum interposita auctoritate uestra, suo consilio, atq; iudicio, non, ut consulem recepit, sed, ut hostem arcuit Gallia, seq; obsideri, quam hanc urbem maluit. Habeat ergo huius tanti facti, tæque præclari decreto nostro testimonium sempiternum: Galliaq; quæ semper præsidet, atque præsedet huic imperio, libertatiq; communi, merito, iureq; laudetur, quod se, suasq; vires non tradidit, sed opposuit Antonio. Atque etiam M. Lepido pro eius egregiis in rempub. meritis decernendos honores quam amplissimos censeo. semper ille populû Rom. liberum uoluit, maximumq; signum illo die dedit uoluntatis, & iudicij sui, cum Antonio diadema Cesari imponente, se auertit, gemituq; & mœstitia declarauit, quantum haberet odium seruitutis, quam populum Rom. liberum cuperet. quam illa, quæ tulerat, temporum magis necessitate, quam iudicio tulisset. Quanta uero is moderatione usus sit in illo tempore ciuitatis, quod post mortem Cesaris consecutum est, quis nostrum obliuisci potest? Magna hæc: sed ad maiora properat oratio. quid enim, o dij immortales, admirabilius omnibus gentibus, quid optatius populo Rom. accidere potuit, quam, cum bellum civile maximum esset, cuius belli exitum omnes timeremus, sapientia etiam id potius extinguere, quàm armis, & ferro rem in discrimen adducere? Quod si eadem ratio Cesaris fuisset, in illo tætro, miseroq; bello: ut omittam patrem, duos Cn. Pompeij summi, & singularis uiri filios incolumes haberemus: quibus certe pietas fraudi esse non debuit. utinam omnes M. Lepidus seruare potuisset, facturum fuisse, declarauit in eo, quod potuit, cum Sext. Pompeium restituit ciuitati, maximum ornametum reip. clarissimû monumentum clementie sue. grauis illa fortuna

populi Rom. graue fatum. Pompeio enim patre, quod impery populi Rom. lumen fuit, extincto, interfectus est patris simillimus filius. sed omnia mihi uidentur deorum immortalium iudicio expiata, Sext. Pompeio reip. cōseruato. Quam ob causam iustam, atq; magnam, & quod periculo sissimum ciuile bellum, maximumq; humanitate, & sapientia sua M. Lepidus ad pacem, concordiamq; conuertit, senatusconsultum his uerbis censeo perscribendum: CVM à M. Lepido imp. pont. max. se penumero respub. & bene, & feliciter gesta sit, populusq; Rom. intellexerit, ei dominatū regium maxime displicere: curaq; eius opera, uirtute, consilio, singulariq; clementia, & mansuetudine bellum acerbissimum ciuile sit restinctum, Sextusque Pompeius. Cn. F. Magnus huius ordinis auctoritate ab armis discesserit, & à M. Lepido imp. pont. max. summa senatus, populiq; Rom. uoluntate ciuitati restitutus sit: senatum, populumq; Rom. pro maximis, plurimisq; in rempub. M. Lepidi meritis, magnam spem in eius uirtute, auctoritate, felicitate reponere otij, pacis, concordia, libertatis: eiusq; in remp. meritorum senatum, populumq; Rom. memorē fore, eiq; statuā equestrem in aulam in rostris, aut quo alio loco in foro uellet, ex huius ordinis sententia statui placere. Qui honos, P. C. mihi maximus uidetur: primum, quia iustus est: non enim solum datur propter spem temporum reliquorum, sed pro amplissimis meritis redditur. nec uero cuiquam possumus commemorare hunc honorem à senatu tributum, iudicio senatus soluto, & libero. Venio ad C. Caesarem, P. C. qui nisi fuisset, quis nostrum esse potuisset? aduolabat ad urbem à Brundisio homo impotentissimus, ardens odio, animo hostili in omneis bonos cum exercitu Antonius. quid huius audacia, & sceleri poterat opponi? nondū ullos duces habebamus,

batus, non copias: nullum erat consilium publicum, nulla
 libertas: danda cervices erant crudelitati nefaria: fugam
 querebamus omnes: quæ ipsa exitum non habebat, quæ tum
 nobis, quis populo Rom. obtulit hunc diuinum adolefcētem
 deus? qui cū omnia ad perniciem nostram pestifero illi cui
 paterent, subito præter spem omnium exortus, prius con-
 fecit exercitum, quem furori M. Antonij opponeret, quam
 quisquam hoc eum cogitare suspicaretur. Magni honores
 habuit Cn. Pompeio, cum esset adolefcens, & quidem iure: p. 203.
 subuenit enim reip. sed ætate multo robustior, & militum
 ducem quærentium studio paratior, & in alio genere belli.
 non enim omnibus Syllæ causa grata, declarat multitudo
 proscriptorum, tot municipiorum maximæ calamitates. Ce-
 sar autem annis multis minor ueteranos cupientes iam re-
 quiescere, armauit: eam complexus est causam, quæ esset
 senatui, quæ populo, quæ cunctæ Italiæ, quæ diis homini-
 busq; gratissima. Et Pompeius ad L. Syllæ maximū impe-
 rium, uictoremq; exercitum accessit: Cesar se ad neminem
 adiunxit: ipse princeps exercitus faciendi, & præsidij com-
 parandi fuit. Ille* in aduersariorum partibus agrum Pice-
 num habuit inimicum: hic ex Antonij amicis, sed amicio-
 ribus libertati, contra Antonium confecit exercitum. Illius
 opibus Sylla regnauit: huius præsidio Antonij dominatus
 oppressus est. Demus igitur imperium Cesari: sine quo res
 milit. is administrari, teneri exercitus, bellum geri non po-
 test: sit pro prætore eo iure, quo qui optimo: qui honos, quæ-
 quam est magnus illi ætati, tamen ad necessitatem rerum
 gerendarum, non solum ad dignitatem ualet. itaq; illa quæ
 ramus, quæ uix hodierno die consequemur. Sed sæpe spero
 fore huius adolefcētis ornâdi,* honorâdi, & nobis, & po-
 pulo Ro. potestati, hoc autē tēpore ita censeo decernendum

QVOD C. Caesar C. F. pont. proprator, summo reip. tempore milites ueteranos ad libertatem populi Rom. cohortatus sit, eosq; conscripserit: quodq; legio Martia, quartaq; summo studio, optimoque in reip. consensu, C. Cesare duce. & auctore, reip. libertatem populi Rom. defendant, defenderint: & quod C. Caesar proprator, Gallia prouincia cum exercitu subsidio profectus sit, equites sagittarios,

P. B. elephantos in suam populiq; Rom. potestatem redegerit, difficillimoq; reip. tempore saluti, dignitatiq; populi Rom. subuenerit: ob eas causas senatui placere, C. Cesarem C. F. pont. propratorem, senatorem esse, sententiamq; loco pratorio dicere: eiusq; rationem, quemcumq; magistratum petet, ita haberi, ut haberi lege liceret, si anno superiore questor fuisset. Quid est enim, P. C. cur cum non quam primum amplissimos honores capere cupiamus? Legibus enim annualibus cum grandio rem et aetate ad consulatum constituebant maiores nostri, adolescentiae temeritatem uerebatur. C. Caesar inuente etate docuit, ab excellenti, eximiaq; uirtute progressum etatis exspectari non oportere. Itaq; maiores nostri ueteres illi leges annales non habebant: quas multis post annis attulit ambitio, ut gradus essent petitionis inter aequales. Ita saepe magna in dolens uirtutis, prius quam reip. prodesse potuisset, exstincta est. At uero apud antiquos Rulli, Decij, Coruini, multiq; alij, recentiore autem memoria superior Africanus, T. Flaminius, admodum adolescentes consules facti tantas res gesserunt, ut populi Rom. imperium auxerint, nomen ornarint. Quid Macedo Alexander? cum ab inuente etate res maximas gerere coepisset, nonne tertio & trigesimo anno mortem obiit? quae est etas nostris legibus decem annis minor, quam consularis. Ex quo iudicari potest, uirtutis esse, quam etatis cursum

sum celeriore. Nam, quod ij, qui Caesari inuident, simu-
 lant se timere: ne uerendum quidem est, ut tenere se possit,
 ut moderari, ne honoribus nostris elatus, intemperantius
 suis opibus utatur. Ea natura rerum est; P. C. ut, qui sensum P. 204.
 ueræ gloriæ ceperit, quiq; se ab senatu, ab equitibus, po-
 puloque Rom. uniuerso senserit ciuem clarum haberi, salu-
 taremque reipub. nihil cum hac gloria comparandum pu-
 tet. Vtinam C. Caesari, patri dico, contigisset adolefcenti, ut
 esset senatui, atque optimo cuiq; carissimus. quod cum cõ-
 sequi neglexisset, omnem uim ingenij, quæ summa fuit in
 illo, in populari leuitate consumpsit. Itaque, cum respectu
 ad senatum, & ad bonos non haberet, eam sibi uiam ipse
 patefecit ad opes suas amplificandas, quam uirtus liberi
 populi ferre non posset. Eius autem filij longe sane diuersa
 ratio est: qui cum omnibus est, tum optimo cuique carissi-
 mus. in hoc spes libertatis posita est: ab hoc accepta iã sa-
 lus: huic summi honores & exquiruntur, & parati sunt.
 Cuius igitur singularem prudentiam admiramur, eius stul-
 titiam timemus? quid enim stultius, quam inutilem potẽ-
 tiam, inuidiosas opes, cupiditatem dominandi præcipitem,
 & lubricam anteferre ueræ, graui, solidæ gloriæ? an hoc
 uidit puer: si ætate processerit, non uidebit? At est quibus-
 dam inimicus clarissimis, atq; optimis ciuibus, nullus iste, ti-
 mor esse debet. omneis Caesari inimicitias reip. condonauit:
 hanc sibi iudicem constituit, hanc moderatricem* omnium,
 * atque factorum. ita enim ad remp. accessit, ut eam cõfir-
 maret, non ut euerteret. omneis habeo cognitos sensus ado-
 lescenti: nihil est illi repub. carius, nihil uisra auctoritate
 grauius, nihil honorum uiuorum iudicio optatius, nihil
 uera gloria dulcius. Quam obrem ab eo non modo nihil ti-
 mere, sed maiora, & meliora exspectare debetis: neque in-

P. B.

eo, qui ad D. Brutum obsidione liberandum profectus sit, timere, ne memoria maneat domestici doloris, quæ plus apud eum possit, quam salus ciuitatis. Audebo etiam obli-
 gare fidem meam, P. C. nobis, populoq; Romano: quod profecto cum me nulla uis cogeret, facere non auderem, per-
 timesceremq; in re maxima periculosam opinionem teme-
 ritatis. promitto, recipio, spondeo, patres conscripti, C. Cæ-
 sare[m] talem semper fore ciuem, qualis hodie sit, qualemq; eum maxime uelle, & optare debemus. Quæ cum ita sint, de Cæsare satis hoc tempore dictum habeo. Nec uero de L. Egnatuleio fortissimo, & cõstantissimo ciue, amicissimo reip. silendum arbitror: sed tribuendum testimoniũ uirtutis egregiæ, quod is legionem quartam ad Cæsarem adduxerit, quæ præsidio consulibus, senatui, populoq; Ro. reique publi. esset: ob eam causam placere, uti L. Egnatuleio trienniũ ante legitimum tempus magistratus petere, capere, gerere liceat. In quo, P. C. non tantum commodũ tribuitur L. Egnatuleio, quantus honos. in tali enim re satis est nominari. De exercitu autem C. Cæsaris ita censeo decernendum: Senatui placere, militibus ueteranis, * qui Cæsaris pontificis, auctoritatemq; huius ordinis defenderint, atque defendant: his, liberisq; eorum militie uacationem esse: utiq; C. Pansa, A. Hircius consules, alter, amboue cognoscerent, qui ager ijs colonijs esset, quo milites ueterani ducti essent, qui contra legem Tulliam possideret, ut is militibus ueteranis diuideretur: de agro Campano separatim cognosceret inirentq; rationem de commodis militum ueteranorum augendis: legioniq; Martiæ, & legionĩ quartæ, & ijs militibus, qui de legione secunda, trigesima quinta, ad C. Pansam, A. Hircium consules uenissent, suaque nomina dedissent: quod ijs senatus, populiq; Romani libertas

carissima sit, & fuerit, uacationem militiae ipsis, liberisque P. 205.
 eorum esse placere, extra tumultum Gallicum, Italicumque:
 easque legiones, bello confecto, missas fieri placere: quan-
 tamque pecuniam militibus earum legionum in singulos
 C. Caesar pontifex propraetor pollicitus sit tantam dari place-
 re, utique C. Pansa, A. Hircius consules, alter, amboue ra-
 tionem agri habeant, qui sine iniuria prinatorum diuidi
 possit: isque militibus legionis Martiae, & legionis quarta
 ita daretur, assignaretur, ut quibus militibus amplissime
 dati, assignati essent. Dixi ad ea omnia, consules, de quibus
 retulistis: quae si erunt sine mora, matureque decreta, facilius
 apparbitis ea, quae tempus, & necessitas flagitat, celeri-
 tate autem opus est: quae si essemus usi, bellum, ut saepe di-
 xi, nullum haberemus.

IN M. ANTONIVM P. B.

AD QUIRITES,

PHILIPPICA VI.

ORATIO XLVIII.

ADDITA uobis esse arbitror, Quirites, quae
 sint acta in senatu, quae fuerit cuiusque sen-
 tentia res enim ex Kal. Ian. agitata, paullo
 ante confecta est: minus quidem illa seuerere,
 quam de uis: non tamen omnino dissolute mora est allata
 bello, non causa sublata. Quamobrem, quod quae sunt a me

CCC 5 P.